

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

ФАКУЛЬТЕТ АГРОТЕХНОЛОГІЙ ТА ЕКОЛОГІЇ

КАФЕДРА РОСЛИННИЦТВА

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІТОНЦИДНО–ЛІКАРСЬКЕ РОСЛИННИЦТВО**

освітньо-професійна програма Захист і карантин рослин
спеціальність 202 «Захист і карантин рослин»
галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство
освітній ступінь Бакалавр

Розробниця : **Антонець Марина**,
канд. психол. наук, доцент кафедри
рослинництва

Гарант ОПП: **ПИСАРЕНКО Віктор**,
завідувач, професор кафедри захист
рослин, д.с.-г. н., професор

Полтава 2020 р.

Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Фітонцидно–лікарське рослинництво
Назва структурного підрозділу	Кафедра рослинництва
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> Антонєць Марина Олексіївна, канд. психол. наук, доцент <i>Контакти:</i> ауд. (навчальний корпус №1) <i>e-mail:</i> maryna.antonets@pdaa.edu.ua , тел. 0669646761, сторінка викладача https://www.pdaa.edu.ua/people/antonec-maryna-oleksiyivna
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність	202 Захист і карантин рослин
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	<i>Базові знання з навчальних дисциплін:</i> Ботаніка, Неорганічна та органічна хімія

Опис дисципліни

Навчальна дисципліна «Фітонцидно–лікарське рослинництво» дозволяє сформувати у здобувачів вищої освіти наукові основи вирощування та захисту лікарських рослин із вивченням їх фітонцидних властивостей, а також практичні навички із заготовки і зберігання лікарської рослинної сировини на основі гарантії її якості та збереження природних фітоценозів.

Заплановані результати навчання

Метою вивчення навчальної дисципліни є отримання знань щодо фітонцидних властивостей дикорослих та культурних рослин, а також ознайомлення із сучасними напрямками використання ресурсного потенціалу за рахунок культивування цінних видів.

Основні завдання навчальної дисципліни полягають в ознайомленні ЗВО із сучасним станом фітонцидно – лікарських ресурсів на основі напрямків міжнародної і державної політики використання їх фітонцидних властивостей, у дослідженні біохімічної дії препаратів, отриманих з фітонцидно – лікарських рослин, у вивченні біологічних особливостей, технології вирощування та збирання фітонцидно – лікарських рослин, у розгляданні технологічних параметрів виробництва продукції фітонцидно – лікарських рослин, у з'ясуванні фітонцидних властивостей дикорослих і культурних лікарських рослин.

Компетентності:

Загальні

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові

ФК 8. Здатність застосовувати агротехнічні, біологічні, організаційно-господарські методи для довгострокового регулювання розвитку та поширення шкідливих організмів до господарсько невідчутного рівня на основі прогнозу, економічних порогів шкідливості, ефективності дії корисних організмів, енергоощадних та природоохоронних технологій, які забезпечують надійний захист рослин і екологічну безпеку довкілля.

Програмні результати навчання

ПРН 6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття.

Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Фітонцидно-лікарське рослинництво як наука і галузь виробництва.

Тема 2. Біохімічна дія препаратів, отриманих з фітонцидно - лікарських рослин.

Тема 3. Дикорослі однорічні лікарські рослини.

Тема 4. Дикорослі дворічні лікарські рослини.

Тема 5. Дикорослі багаторічні лікарські рослини.

Тема 6. Фітонцидні властивості культурних рослин.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин 120 год.

Кількість кредитів 4.

Форма семестрового контролю: залік.

Структура курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекцій	лабора-торних	самоств. робота
Тема 1. Фітонцидно-лікарське рослинництво як наука і галузь виробництва.	26	2	4	20
Тема 2. Біохімічна дія препаратів, отриманих з фітонцидно - лікарських рослин.	18	2	4	12
Тема 3. Дикорослі однорічні лікарські рослини.	20	4	4	12
Тема 4. Дикорослі дворічні лікарські рослини.	18	2	4	12
Тема 5. Дикорослі багаторічні лікарські рослини.	20	4	4	12
Тема 6. Фітонцидні властивості культурних рослин.	18	2	4	12
Усього годин	120	16	24	80

Політика оцінювання

Академічна доброчесність. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавської державної аграрної академії. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Дедлайни та перескладання. Лабораторні завдання, завдання зі самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (20 %). Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин з дозволу директорату.

Система оцінювання

Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
<p>ПРН 6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття</p>	<p><i>словесні методи:</i> лекція, пояснення, розповідь, <i>наочні методи:</i> ілюстрування, демонстрування; <i>практичні методи:</i> лабораторна робота, робота з навчально-методичною літературою (конспектування); <i>методи самостійної роботи вдома:</i> завдання самостійної роботи; <i>робота під керівництвом викладача:</i> самостійна робота; <i>методи усного контролю:</i> опитування, <i>методи письмового контролю:</i> письмове виконання лабораторних завдань; <i>комп'ютерні та мультимедійні методи:</i> мультимедійні презентації; дистанційне навчання</p>	<p>–опитування теоретичного матеріалу; –виконання завдань на лабораторних заняттях; –виконання завдань самостійної роботи</p>

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
<p>ПРН 6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття</p>	100	100	60

Шкала оцінювання: ЄКТС та національна

Сумма балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Незараховано
0-34	F	

Літературні джерела Основні

1. Бахмат М.І. Лікарське рослинництво: Навч. посіб./М.І.Бахмат, О.В.Кващук, В.Я.Хоміна, В.М.Комарніцький.- Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006»,2011.-256с.
- 2.Беркало Л.О. Зелені скарби України / Людмила Беркало.–Тернопіль: Підручники і посібники, 2011.–192 с.
- 3.Вигера С.М. Фітонцидологія з основами вирощування та застосування фітоцидно-лікарських рослин: Навч.посіб.Житомир: «Волинь», 2009. 296 с.
- 4.Горбань А.Т. Лекарственные растения: вековой опыт изучения и возделывания/ А.Т. Горбань, С.С. Горлачёва, В.П. Кривуненко.- Полтава: Верстка, 2004.- 232 с.
- 5.Ивашин Д.С. Справочник по заготовкам лекарственных растений / Д.С.Ивашин и др.–Киев: Урожай, 1986.– 280 с.
6. Куценко Н.І. Каталог насіння культивованих видів і сортів лікарських рослин / Н.І.Куценко, Л.М.Сивоглаз, В.О.Деркач, В.В.Сивоглаз, О.М.Куценко, Т.Л.Шевченко / Під ред. Директора ДСЛР ІА УААН Рак В.В.– Київ: Фітосоціоцентр, 2008.– 32 с.
- 7.Належна практика культивування і збору лікарської рослинної сировини (ГАСР)як гарантія якості лікарської рослинної сировини і препаратів на її основі / кол.авт.: науково-практичний посібник.- Лубни: Комунальне видавництво «Лубни», 2018 - 123 с.
- 8.Носаль М.А. Лекарственные растения и способы их применения в народе / М.А.Носаль, И.М,Носаль.– Киев: РИМП «София», 1993.- 324 с.

9. Приходько С.М. Цілюща флора у вашій кімнаті. Київ: Наукова думка, 1990. 192 с.
- 10.Смик Г.К. У природі й на городі. Київ:Урожай, 1990. 256 с.
11. Собецька Н.Г. Цілющі рослини Італії та України в народній медицині, косметичі, кулінарії. Київ. «Криниця», 2007. 210 с.
- 12.Травник. Лекарственные растения от А до Я. Рецепты целебных сборов / Сост. С.Андрющенко, С.Железняк.–Київ: Букер Букер, 2012.- 304 с.
- 13.Чекман И.С. Растительные лекарственные средства / И.С.Чекман, Г.Н.Липкан.–Київ: Колос, ИТЭМ, 1993.–384 с.
- 14.Шелудько Л.П.Лікарські рослини: селекція і насінництво / Л.П. Шелудько, Н.І. Куценко.- Полтава: ТОВ "Копі-центр", 2013.-476 с.
- 15.WHO guidelines on good agricultural and collection practices (GACP) for medicinal plants // Geneva, World Health Organization, 2003.

Допоміжні

- 1.Алтымышев А.А. Природные целебные средства / Арстанбек Алтымышев.– Москва: Профиздат, 1991.–272 с.
- 2.Аптека землі, води і трав / Упорядник Н.Совенко.Київ: Фінпрес, 1993.128 с.
- 3.Болтарович З.Є. Українська народна медицина: історія і . Київ: Абрис, 1994, 320 с.
- 4.Ботанічний розсадник // ДСЛР НААН с. Березоточа Лубенського району Полтавської області / Буклет.– Полтава: ТОВ "Копі-центр", 2014- 6 с.
- 5.Генсирук С.А. Зелені скарби України / С.А. Генсирук, В.А.Кучерявий, Л.Й.Гайдарова, В.Д.Бондаренко.–Київ: Урожай, 1991.–192 с.
- 6.Івченко С.І. Зелений світ / Сергій Івченко.–Київ: Веселка, 1986.- 102 с.
- 7.Изучение и использование эхинацеи // Материалы международной конференции 21-24 сентября 1998 года.–Полтава: Верстка,1998.-220 с.
8. Инновационные подходы к изучению эхинацеи // Материалы международной конференции 25-27 июня 2013 года.–Полтава: Дивосвіт, 2013.
- 9.Кархут В.В. Ліки навколо нас. Київ: Здоров'я, 1993. 232 с.
- 10.Комендар В.І. Зелені перлини Карпат / В.І.Комендар, П.М,Скунць, МЮ.Гнатюк.–Ужгород: «Карпати», 1985.-88 с.
- 11.Кондратенко П.Т. Заготовка, выращивание и обработка лекарственных растений / П.Т.Кондратенко, С.Д.Кур, Ф.М.Рожко.–Москва: «Медицина», 1965.-345 с.
- 12.Корсун В.Ф. Аптекарский огород / В.Ф.Корсун, В.В.Коваленко.–Минск: Ураджай, 1994.- 304 с.
- 13.Лавренова Г.В. Лекарственные травы для вас / Г.В.Лавренова, В.К. Лавренов, Ю.В. Лавренов.–Донецк:Донеччина, 1994.- 350 с.

14. Лікарські рослини: традиції та перспективи досліджень // Матеріали II Міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю Дослідної станції лікарських рослин (Брезоточа, 14-15 липня 2016 року) / ДСЛР ІАП НААН.– Київ: ТОВ «ДІА», 2016- 321 с.
15. Лихарёв В.С. Лекарства с огорода . Саратов: Детская книга, 1993. 352 с.
16. Липницкий С.С. Зелёная аптека в ветеринарии / С.С. Липницкий, А.Ф. Пилуй, Л.В. Лаппо.– Минск: Ураджай, 1987.- 288 с.
17. Мамчур Ф.І. Довідник з фітотерапії. Київ: Здоров'я, 1984. 264 с.
18. Николайчук Л.В. Целебные растения / Л.В. Николайчук, М.П. Жигар.– Харьков: «Прапор», 1992.–240 с.
19. Новикова А.А. Профилактика и лечение болезней деревьями, кустарниками, ядовитыми растениями. Москва АСТ-Минск «Харвест», 2000. 208 с.
20. Нуралиев Ю. Лекарственные растения. Целебные свойства фруктов и овощей. Нижний Новгород: СП «ИКПА», 1991. 288 с.
21. Павленко Л.О. Цілющі скарби землі. Київ: Наукова думка, 1988. 144 с.
22. Пастушенков Л.В. Растения–друзья здоровья. Ленинград: Лениздат, 1989. 190 с.
23. Плешков Б.П. Биохимия сельскохозяйственных растений. Москва: «Колос», 1975. 495 с.
24. Попов А.П. Лекарственные растения в народной медицине. Киев: РИМП «София», 1993. 285 с.
25. Поспелов С.В. Расторопша пятнистая: вопросы биологии, культивирования и применения / С.В. Поспелов, В.Н. Самородов, В.С. Кисличенко, А.А. Остапчук .Полтава: РИО ПГАА, 2008. 164 с.
26. Приймак Г.М. Наше здоров'я. Київ: Альтерпрес, 2011. 524 с.
27. Протасеня Н.И., Василенко Ю.В. Лекарственные сборы. Симферополь: Таврида, 1992. 350 с.
28. Рябоконь А.А. Справочник лекарственных растений. Харьков: Книжный клуб, 2005. 330 с.
29. Свиридонов Г.М. Лесной огород. Москва: Молодая гвардия, 1987. 223 с.
30. Севастьянов Б.И. Исцеление в растениях. Краснодар: «Советская Кубань», 1992. 192 с.
31. Сербин А.Г. Профессионалы о целебных травах: выращивание, хранение, применение / А.Г. Сербин, В.Д. Чередниченко.– Харьков: Прапор, 2001.–190 с.
32. Смик Г.С. Корисні та рідкісні рослини України. Київ: «Українська радянська енциклопедія імені М.Бажана», 1991. 416 с.
33. Соколов С.Я., Замотаев И.П. Лекарственные растения. Москва: ВИТА, 1993. 512 с.
34. С эхинацеей в третье тысячелетие // Материалы международной конференции 7-11 июля 2003 года.–Полтава: ПГАА, 2003.- 250 с.
35. Товстуха Є.С. Фітотерапія. Київ: Здоров'я, 1995. 368 с.

Інформаційні ресурси

1. www.biodiv.org – сайт Конвенції про біологічне різноманіття.
2. Лікарські рослини . Режим доступу: <http://www.infoherbs.ru/ukr/>
3. GACP (Good Agricultural and Collection Practice for Starting Materials of Herbal Origin), ЕМЕА/НМРС/246816/2005.-[http: www.emea.eu.int](http://www.emea.eu.int)
4. Ковальов В.М. Фармакогнозія з основами біохімії рослин / В.М.Ковальов, О.І.Павлій, Т.І.Ісакова .–Харків: Вид-во НФаУ «МТК-книга», 2004- 704 с. Режим доступу: <http://college.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/>
5. dslr-naan.com.ua
6. Аннамухаммедова О.О., Аннамухаммедов А.О. Лікарські рослини: навч. посібник [для студентів вищ. навч. закл.] Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 202с.
http://eprints.zu.edu.ua/14121/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%BB%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96.pdf